

ШЛЯХИ ТА УМОВИ ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ПОЛІТИЧНОЇ ВЛАДИ В УКРАЇНІ

У механізмі політичного життя суспільства особливе місце займає влада. Саме через механізм політичної влади, засоби її реалізації відбувається політичний процес, функціонує політика, вирішуються завдання управління розвитком суспільства. І саме боротьба за владу та її утримання або за вплив на неї складають основний зміст політики. Ось чому виявлення сутності влади дає ключ до розуміння політичного і самої політики в реальній практиці.

Мета дослідження: висвітлити шляхи та умови підвищення ефективності політичної влади в Україні.

Після розпаду Радянського Союзу Україна задекларувала прагнення розбудови демократії. Протягом двох десятиліть в українському суспільно-політичному дискурсі основні акценти були сфокусовані на проблематиці демократичного транзиту. Разом з тим, розрив між політичною теорією та політичною практикою в Україні вражає своїми масштабами. Тривалий час транзитологічні концепції виконували суто інструментальну роль – використовувалися лише задля імітації процесів демократизації перед європейським співтовариством. Фасадність демократії підкреслювалась функціонуючими політичними інститутами в Україні, за лаштунками діяльності яких насправді приховувалися непрозорість влади, корупційні схеми, ігнорування закону, нехтування елементарними правилами людини, тощо.

Врешті, в Україні, яка нібито стала на шлях демократичних перетворень, замість демократії сформувалася олігархічно-кланова модель політичного режиму. Ця гібридна модель, характеризуючись тісним зрощенням політики та економіки, формувалася поступово, набуваючи специфічних ознак за часів діяльності кожного з п'яти президентів України.

Перший президент України Л. Кравчук (1991-1994) проявляв певний нонконформізм у політиці. Тогочасний «політичний режим в Україні був нонконформізм – суперечливим, політична воля Президента України відбивалася в діяльності політичних інститутів слабо, пошук політичних і економічних компромісів перетворювався в політичне маневрування без певної мети». Вже за часів президентства Л. Кучми (1994-2005) світ став розглядати Україну як корумповану та олігархічну. Під час президентства В. Ющенка (2005-2010) – через його діяльність та бездіяльність – корумпованість та олігархізація держави набули завершених форм. Ці тенденції суттєво посилювались з приходом до влади В. Янукович (2010-2014). За правління Януковича демократія виступала маскувальною сіткою правлячого олігархічно-кланового режиму. Зрощення за часів президентства Януковича таких трьох компонентів – політики, економіки та криміналітету – змінило якість олігархічно-кланового режиму, перетворивши його на кримінально-олігархічний режим. Суттєвих зрушень у подоланні олігархії не сталося і за президентства П. Порошенка [6].

Отже, виявилось, що в Україні демократія не «працює». Тобто, моделі демократичного транзиту існували лише в теорії, а на практиці спостерігалось нехтування основоположними демократичними принципами. Невідповідність між фасадними (задекларованими) цілями української влади та реальним політичним процесом з часом набувати загрозливих розмірів, що й спричинило появу двох потужних Майданів – Помаранчевої революції (2004) та Революції гідності (Євромайдану) (осінь – зима 2013-2014) [5].

По-перше, динаміка (локалізація або ескалація) збройного конфлікту на Сході країни вже тепер обумовлює, можливо, ще не зовсім очевидні зміни політико-економічного та соціального ландшафту України. Процеси, активовані в результаті конфлікту, пронизують усі сфери життя суспільства та породжують «тектонічні зсуви», що поряд з дією інших чинників визначатимуть нові контури української державності [4].

По-друге, динаміка політико-економічних процесів характеризує рівень суб'єктності чинної української влади та у кінцевому підсумку визначатиме результат, з яким українська держава підійде до наступного етапу – постконфлітного відновлення сталого економічного

розвитку. Політико-економічна складова сценарію умовно поділяється на два компоненти – власне політичний діалог і реформи. Від того чи відбуватиметься політична консолідація у загальнодержавному та регіональному вимірі (політична криза / діалог / співробітництво), чи будуть запровадженні глибокі інституційні та структурні реформи (втрата керованості / економічний колапс / перебалансування / стабілізація), залежатиме спроможність влади адекватно відповідати на виклики та загрози існуванню української державності. По факту проведення або імітація / бойкот реформ (як це було у попередньому політичному циклі), підсилуватиме або послаблюватиме фактор співпраці Україна-Захід, посилюватиме чи нейтралізуватиме спроби розв’язання збройного конфлікту й формуватиме сильну або слабку переговорну позицію у стосунках з Росією. Разом з тим, перехід політичної кризи у нову фазу – від ейфорії та консолідації до розбрату, інтриг і протистояння – блокуватиме реформи й посилюватиме позиції незацікавлених у реформах груп впливу.

По-третє, взаємовідносини з Російською Федерацією є невід’ємною умовою стабілізації ситуації та повернення України на шлях розвитку у середньо- та довгостроковому періоді. «Фактор Росії» створює цілий спектр можливих сценарних рішень – від фіксації конфлікту на теперішніх позиціях і поступовою реінтеграцією конфліктних територій аж до провокування ескалації кризи державності та розпаду країни на декілька частин.

По-четверте, співробітництво по лінії «Україна – Захід» є визначальним чинником макроекономічної стабільності та передумовою посткризового відновлення країни у середньостроковій перспективі. Разом з тим програми співробітництва й макрофінансової підтримки міжнародних фінансових інституцій та урядів ЄС та США, які були розроблені, в основному, ще до початку конфліктів на Півдні та Сході, з одного боку, не враховували факту наявності анексованих і охоплення збройним заколотом територій, а з іншого спиралися на спроможність законодавчої та виконавчої гілок влади проводити глибокі структурні та інституційні реформи. Закономірно, що кардинально зміни базових умов співробітництва створюють небезпечними ризики припинення надходження фінансової допомоги з перспективою порушення хиткої стабільності в Україні.

Для підвищення конституційного авторитету державної влади потрібно:

- подбати про створення дієвого механізму виконання державних рішень, дотримання установ виконавчої влади;
- додаткових, а, можливо, й надзвичайних заходів для подолання корупції, шахрайства, економічного криміналу;
- створити ефективно діючі на засадах муніципальності місцеві органи влади, чітко визначивши сферу їхніх повноважень; конфлікти між керівниками в структурах місцевих влад (як типовий приклад можна навести конфлікти в Одесі і Вінниці) вкрай негативно впливають на ефективність роботи місцевої влади, підривають авторитет центральної влади в очах населення;
- прагнути до створення позитивного іміджу влади в очах населення;
- формувати позитивний ідейно – моральний клімат у суспільстві, коли надмір загострення питання, “перетягування канату” на себе наштовхуватимуться на осуд як спростабілізації;

Список використаної літератури:

1. *Енциклопедичний словник з державного управління / уклад : Ю. П. Сурмін, В. Д. Бакуменко, А. М. Михненко та ін. ; за ред. Ю. В. Ковбасюка, В. П. Троцинського, Ю.П. Сурміна – К. : НАДУ, 2014.– 820с.*
2. *Конституція України. – К., 2018. Шаттала Н. К., Задорожна Г. В. Конституційне право України. 2016.-472с.*
3. *Рік без Януковича : 12 основних Досягень і Невдач Української Влади [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://voxukraine.org/2015/02/21/year-without-yanukovich-ukr/>*
4. *Про досягнення Революції Гідності та оновлену політичну владу в Україні [Електронний ресурс]. – Режим доступу:*

<http://www.kau.com.ua/novini/287-pro-dosyagnennya-revoljutsiji-gidnosti-ta-onovlenn-politichu-vladu-v-ukrajini.html>

5. *Інформаційно аналітичні матеріали до Міжнародного круглого столу 'Партійна система України на сучасному етапі : виклики, проблеми , суспільні очікування' 16 вересня 2015р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://old.razumkov.org.ua/upload/1442416518_file.pdf*
6. *Рудакевич О. М. Пізнавальний потенціал теорії політичної системи в дослідженні політичної корупції / О. М Р*
7. *Гончарук Т. В., Гурик М. І., Шумка М. Л. Філософські проблеми державного управління. Навч. посібник. Тернопіль. – Економічна думка, 2010. – 126 с.*
8. *Гончарук, Т. В. Формування модернізаційної парадигми державного управління / Т. В. Гончарук // Вісник Житомирського державного університету ім. І. Франка. – 2013. – Вип. 41.*